

Скопје, 18.02.2015 г.

Извршната канцеларија на НСПК на РМ, со поддршка и силна инволвираност на членките и во координација и соработка со кабинетот на Заменик-Претседателот на Владата задолжен за економски прашања, спроведе серија активности и го дефинираше следниот:

ПАКЕТ ПРЕДЛОГ- МЕРКИ ЗА ПОДОБРУВАЊЕ НА КОНКУРЕНТНОСТА НА МАКЕДОНСКАТА ЕКОНОМИЈА

I. Унапредување на деловно опкружување и поддршка на МСП

Мерка 1: Стратегија за развој на МСП

Опис: Малите и средните претпријатија претставуваат повеќе од 99% од претпријатијата во Република Македонија. Тие се основен двигател на економската активност, вработувањата, БДП. Стратешки пристап кон поддршката на МСП е неопходен со цел искористување на предностите кои флексибилноста на МСП може да ја понудат. Поради ова се предлага изработка на Стратегија за развој на МСП, која би опфатила:

- ревидирање на законската регулатива со цел понатамошно олеснување на работењето на микро, малите и средните компании (**под мерка**).
- воведување индикатори за следење на конкурентноста на МСП преку следење на нивното учество во позначајните макроекономски показатели (БДП, извоз, работна сила, продуктивност и сл.) (**под мерка**).
- дефинирање на опфатот на МСП, односно редефинирање на критериумите за МСП со цел зголемување на ефикасноста и оптимално насочување на поддршката за МСП преку различните програми и фондови за поддршка на МСП (**под мерка**).

Надлежна институција: МЕ, АППРМ, КЗПВРМ, НСПК

Мерка 2: Воспоставување Интегриран систем на менаџмент на перформанси во рамки на новата Стратегија за развој на МСП

Опис: Во услови кога Владата превзема голем број мерки и активност за унапредување на бизнис климата и подигнување на севкупната конкурентност на националната економија неопходно е да се изгради Интегриран Систем на менаџмент на перформанси што подразбира преземање сет на активности за: 1) Дефинирање клучни фактори за успех на одделните мерки и активности, 2) Утврдување клучни индикатори за перформанси 3) Утврдување систем за мерење на одделните индикатори, 4) Оценка на перформансите и идентификување клучни иницијативи за унапредување на перформансите и 5) Ултимативно поврзување и оценка на клучните индикатори на перформанси од секој проект, мерка, активност со владините стратески цели и основните макроекономски агрегатни показатели.

Надлежна институција: НСПК и Универзитети

Мерка 3: Спроведување сеопфатна анализа за трошоци за водење бизнис во Македонија

Опис: Оваа мерка предвидува изработка на анализа за Cost of doing business, преку која ќе се изврши проценка на реалните трошоци од регулативата врз водењето бизнис во Македонија.

Анализата ќе биде одлична основа за креирање мерки и активности, односно обезбеди насоки и препораки за изменување на регулативата со цел понатамошно олеснување на процесот на започнување и водење бизнис во Македонија. Анализата би се изработила по позната светска методологија за проценка на трошоци за водење бизнис, а ќе содржи и споредба со балкански и европски земји, за трошоци за водење бизнис на месечна и годишна основа.

Надлежна институција: КЗПВРМ, МФ, НСПК

Мерка 4: Унапредување на кластерското здружување и функционирање на кластерите во Република Македонија

Опис: Министерството за економија заедно со засегнатите чинители да спроведе евалуација на политиките и програмите во областа на кластерско организирање. Врз основа на тоа потребно е

да биде изработен акционен план со мерки и активности за унапредување состојбата со кластерите во Република Македонија кој меѓу другото ќе биде насочен и кон:

- Поддршка на класерите во процесот на развивање на стратегии, обуки за стратешко планирање и менаџирање на организации,
- Поддршка на проекти на кластерски здруженија насочени кон поттикнување на соработката со универзитетите, како и развој на нови производи,
- Организирање на Национална конференција за кластери и избор на најдобри кластери во различни категории и друго.

Надлежна институција: МЕ, НСПК

II. Поврзување на домашните компании со СДИ во Република Македонија

Мерка 5: Трансфер на знаења и вештини од странските на домашните компании во РМ

Опис: Мерката предвидува воведување програма за субвенционирање на дел од платата на менаџерот за производство во СДИ или друг релевантен менаџер од редот на странските вработени во компанијата во РМ со што тој би имал обврска задолжително да обучи менаџери од производни МСП од Република Македонија со доминантен домашен капитал и воедно да работи со нив со цел да им помогне да воведат технолошки унапредувања на производите кои ќе им овозможат на тие компании да станат добавувачи на СДИ. Во текот на обуката на менаџерот од домашната компанија би му бил овозможен мониторинг, водење и тренинг соодветен за дејноста на својата компанија. На овој начин МСП би добиле трансфер на знаење, технологија, унапредување на процесот на работење. Компанијата- СДИ од друга страна би се стекнала со поголем степен на општествена одговорност, намалување на трошоци за плати за менаџерите кои ќе бидат обучувачи и воедно би се отворила можност за идна соработка со локална компанија како потенцијален партнер (subcontractor) или добавувач кој би работел по негови правила, процедури и стандарди. Со оваа мерка се отвора можност за соработка (win-win партнерство) која двете страни треба да ја препознаат а Владата е само во улога на посредник.

Надлежна институција: АСИПИ (МЕ, МФ, ДТИРЗ, МИОА, АВРМ), НСПК

Мерка 6: Координација и консолидација на активностите за поврзување на домашните и странските компании во РМ

Опис: Мерката опфаќа централизирање на активностите кои се превземаат во насока на поврзување на домашните со странските компании во земјата. Се предвидува формирање на тело (одделение) за координација во рамките на АСИПИ. Ова тело ќе обезбедува и финансиска поддршка на македонските компании кои ќе се оцени дека имаат потенцијал да станат добавувачи на странските инвеститори во земјата, како на пример финансиска поддршка за сертификација, технолошко унапредување.

Како комплементарни активности на оваа мерка се: проширување на датабазите и надградба на постојниот веб портал на АСИПИ за поврзување на понудата на домашните и побарувачката на странските компании, организирани по дејности и региони (како пример може да се земе чешкиот и словачкиот модел).

Надлежна институција: АСИПИ (МЕ, МФ, ДТИРЗ, МИОА, АВРМ), НСПК

Мерка 7: Вмрежување на мултинационалните компании со домашни добавувачи

Опис: Развој и имплементација на концепт за поддршка на домашните компании да ги изградат потребните капацитети да се вклучат во ланецот на добавувачи на мултинационалните

компани. Идентификување на најмалку 2 мултинационални компании и 3-6 локални заинтересирани фирми за потенцијални добавувачи. Работа со фирмите за диверзифицирање на нивната понуда, технички подобрувања, нови знаења и вештини и слично за да се вклучат во ланецот.

Со реализација на оваа мерка се очекува зајакнување на соработката и врските меѓу МСП и СДИ, унапредување на работниот процес, трансфер на знаење и технологија кај МСП. Поконкретно, за СДИ во РМ можноста и позитивните ефекти од соработката со локалните МСП што би можело да води кон проширување на нивниот бизнис преку инвестирање во надградување на локалните бизнис партнери. МСП од друга страна, би имале соработката со СДИ и можност за влез на нови пазари, примена на нови современи технологии и поврзување со бизнис мрежата на СДИ.

Надлежна институција: АСИПИ (МЕ, МФ, ДТИРЗ, МИОА, АВРМ), НСПК

III. Подобрување на ликвидноста и пристап до финансии

Мерка 8: Ревизија на стратешките решенија за ликвидност на економијата

Опис: Во текот на периодот 2012 – 2014 година со цел стратешко решавање на проблемот со

неликвидност на деловните субјекти во РМ донесени се две значајни законски решенија и тоа Законот за финансиска дисциплина кој започна да се применува од 1 мај 2014 година и Законот за задолжница кој пак е во примена од 1 септември 2012 година, а кој во текот на 2014 година е веќе ревидиран. Сепак проблемот со неликвидност на деловните субјекти во РМ и понатаму претставува пречка за редовно вршење на дејноста на субјектите, навремено исполнување на обврските на доверителите кон сопствените доверители, зголемување на трошоците на работење поради камати, такси и други давачки, забавено вработување, ризици од затворање на бизнисите и слично. При анализирање на проблемот со неликвидност, се издвојуваат повеќе клучни околности кои доведуваат до тешкотии во плаќањата и неликвидност:

- Недоволна едуцираност на менаџерите во доменот на финансиите и обезбедување на ликвидност по пат на финансиски инженеринг,
- Недисциплина како одраз на недоволно одговорен однос, од аспект на неетичко управување,
- Немоžност да се обезбеди ликвидност заради недоволниот пристап до финансиски средства,
- Недоволна едуцираност и функционалност на инструментите на јавниот сектор: судство, стечајни постапки, санкционирање на злоупотреби.

Со цел надминување на евидентираниите слабости и проблеми, се предлага да се изработи Анализа на актуелната регулатива за финансиско работење и друга поврзана регулатива (со наоди, препораки и предлог мерки за надминување на состојбата), а особено да се разгледаат прашањата кои се однесуваат на:

- динамиката на примена на правилата на Законот за финансиска дисциплина во јавниот сектор и да се разгледа можноста за скратување на роковите за плаќање на обврските од јавен кон приватен сектор или да се ревидира временската рамка така што ќе се поместат роковите од кога ќе почнат да важат соодветните рокови.
- да се разгледаат можности за ре-воведување на инструменти како што се акцептен налог или други инструменти
- да се промовира почеста употреба на постојни инструменти за обезбедување или за плаќање како што се меница и чек
- да се разгледа воведување на концепт на институција слична на кредитно биро која ќе има посредничка улога во пријава и наплата на побарувања на деловните субјекти

Надлежна институција: МФ, МЕ, НСПК

Мерка 9: Поттикнување на финансиски инструменти за пристап до капитал во рана фаза на развој на МСП

Опис: Моменталната ситуација со МСП во Македонија зборува за ограничен пристап до финансии порани нивната големина, недостаток на колатерал (обезбедување) во случај на традиционални финансиски извори, како и поради ниската финансиска писменост на сопствениците на МСП. Ниско е нивото на менторство и соработка во процесот на развој на нивниот бизнис. Дополнително, МСП кои се наоѓаат во рана фаза на развој имаат неопходна потреба од менторство за развој на нивниот бизнис. Од друга страна, поради високиот ризик финансиските институции се неподготвени да финансираат старт- ап или компании во рана фаза на развој.

Поради ова се предвидува воспоставување на правна рамка за неформален ризичен капитал, односно донесување на посебен закон за делновни ангели. Целта на оваа мерка е да се поттикне влезот на ангелите инвеститори во земјата, како и нивна институционализација. На овој начин ќе се создадат можности за капиталот на ангелите инвеститори да биде подостапен извор на финансирање за МСП кои се наоѓаат во раната фаза од развојот, додека ангел инвестициите, поткрепени со државна поддршка, би станале поатрактивни и посигурни.

Институционализацијата подразбира воведување бизнис лиценци за ангел инвеститори со кои ќе се обезбедат даночни олеснувања во сооднос со инвестираните средства (по примерот на Турција). За да се добие даночно ослободување (или намалување на даночната основа) инвеститорите треба да ги исполнат следните критериуми: Барањата на Законот за Ангел инвестиции и прописите за инвеститор- ангел, и стекнатите резерви да се одржат најмалку 2 години. Притоа лиценцираните бизнис ангели не можат директно или индиректно да контролираат или да имаат контролачки удел во квалификуваните приватни компаниите во кои ќе инвестираат.

Законската регулатива би вклучувала дефинирање и на посебни критериуми како за да се добие лиценца за инвеститор ангел, како на пример: висина на годишен бруто- приход, висина на нето средства, години искуство како фонд или портфолио менаџмент во финансиска институција, години искуство на раководна функција во компанија со висок годишен обрт, години членство во локална бизнис ангел мрежа, ниво на инвестиции во технолошки развој или истражување и развој.

Очекувани ефекти од предложената мерка се надминување на проблемите со финансирање, зголемување на професионалноста и подобрување на бизнис културата и етиката помеѓу бизнис инвеститори, институционализација на капиталот обезбеден преку ангел инвеститори и подигање на свесноста и атрактивноста на ваквиот начин на финансирање преку државната поддршка.

Надлежна институција: КЗПВРМ, МЕ

IV. Унапредување на економската активност

Мерка 10: Подготовка на Стратегија за туризам со Мастер план на активности

Опис: Една од целите на Република Македонија е да изгради имиџ на препознатлива европска дестинација за туризам, базиран на културното и природното наследство и да биде препознатлива по производите и услугите чувствителни за животната средина и одржливи со висок квалитет, кои се на ниво на најдобрите светските искуства. Во таа насока, а со цел Македонија да стане меѓународно призната туристичка дестинација, потребно е да се развие стратешки концепт за развој на туризмот, кој би опфатил повеќе сегменти: 1) Локација и анализа на пазарот, 2) Стратешка визија, стратешки развоен план и модел за раст на туризмот во Македонија, 3) Туристичка инвестициска програма за развој на туризмот во Македонија, 4) Стратегија за конкурентност на туризмот, 5) Маркетинг стратегија за туризам и 6) Систем за управување со туризмот и регулаторен систем, модел на раст и акциски план

Надлежна институција: КЗПВРМ, МЕ, АПТР, НСПК

Мерка 11: Изработка на Програма за поддршка на големи компании.

Опис: Развојот на глобалните и регионалните економски односи доведува до потреба од државна помош на сите компании, вклучително и на големите. Изработката на Програма за поддршка на големите компании во Република Македонија ќе овозможи насочување на поддршката кон оние сегменти во компаниите кои ќе го олеснат нивниот процес на производство, давање услуги, освојување нови пазари и интернационализација, зголемување на продуктивноста, конкурентноста и унапредување на извозот.

Надлежна институција: МЕ, КЗПВРМ

Мерка 12: Развивање модел за поттикнување на Green Field инвестиции.

Опис: Бизнис заедницата заедно со државните институции, на централно и локално ниво ќе развијат концепт за поттикнување на Green Field инвестиции на компаниите во Република Македонија. Концептот ќе биде изработен врз основа на направена анализа на економијата на државата, потребите на македонското стопанство и компаративна анализа на добри практики во светски рамки. Концептот ќе опфаќа даночни олеснувања и други поволности на целата територија на Република Македонија со што ќе се овозможи стимулација за поголема економска активност на инвеститорите. Целна група на оваа мерка ќе бидат домашните и странските компании кои имаат интерес и потенцијал да реализираат Green Field инвестиции.

Надлежна институција: АСИПИ, МЕ, МФ

Мерка 13: Донесување Стратегија за развој на интелектуална сопственост (за период од 5 години)

Опис: Во 2013 година истече важноста на Стратегијата за интелектуалната сопственост на Република Македонија 2009-2012. Оценката на домашната и странската јавност е дека за време на важноста на Стратегијата постигнат е извесен напредок на ова поле. Во моментот нема Стратегија за интелектуална сопственост, а некои од аспектите на овие права се опфатени со други стратегии како што е Стратегијата за иновации 2009 - 2020. Но, иновациите се нешто повеќе од истражување и развој и покриваат широк опфат на активности кои им помагаат на фирмите да станат попродуктивни и конкурентни. Истовремено, последниот извештај на ЕУ за Македонија за 2014 година покажува дека во сферата на интелектуалната сопственост се уште има недостатоци и дека напредокот во истата е ограничен. Од друга страна во современите економии правата од интелектуална сопственост (авторски права и права од индустриска сопственост) се сметаат за двигател на економската и физичката благосостојба на граѓаните и бизнисите. Кон крајот на 2013 година промовирана е Студија за улогата и важноста на правата од интелектуална сопственост во развојот на европската економија, спроведена од ЕПО и ОХИМ. Клучните наоди се дека околу 39% од целата економска активност во ЕУ се генерира од индустрии со висок степен на удел на овие права, и дека приближно 26% од вкупниот број на вработувања во ЕУ е обезбеден токму од овие индустрии. Дополнително, уште 9% вработувања се во индустрии и сектори кои се индиректно поврзани со индустриите со висок удел на права од интелектуална сопственост. Поради наведеното предложено е донесување Стратегија за развој на интелектуалната сопственост во РМ.

Надлежна институција: МЕ, Државен завод за индустриска сопственост

Мерка 14: On-line пријава на права од индустриска сопственост

Опис: Тенденција е кај националните институции (заводи, агенции, министерства) во чија надлежност е водење на постапки за пријава и признавање на права од индустриска сопственост - од патенти, трговски марки, дизајни, географски ознаки на потекло и слично да се воведува можност за поднесување на Пријави за регистрација преку интернет. Различните апликации имаат различни можности и се користат различни технички и софтверски решенија, но кај сите е заедничка намерата да им се овозможи на корисниците на услугите од овие постапки да можат да поднесат пријава за регистрација на право од индустриска сопственост преку интернет за пократко време и со помалку трошоци. Со оваа електронска услуга

поднесувањето на пријавата станува достапно за секого независно од локацијата каде подносителот се наоѓа.

Имајќи ги предвид спецификите на постапките за пријава и признавање на права од индустриска сопственост во национална постапка, преку ПСТ фаза (WIPO), пријава пред ЕПО итн. потребно е да:

- Се развие идејно решение за Онлајн апликација за патенти
- Се развие сеопфатно идејно решение за Онлајн апликација за права од индустриска сопственост која ќе го опфати и идејното решение на Онлајн апликацијата за патенти (втора фаза)
- Се развие и имплементира софтверско решение за он-лајн апликација за патенти
- Се развие идејно решение за поднесување на поднесоци и документи во подоцнежни фази на постапките започнати со онлајн апликација (трета фаза)
- Се развие и имплементира софтверско решение за поднесување на поднесоци и документи во подоцнежни фази на постапките започнати со онлајн апликација (трета фаза)

Електронскиот пристап во поднесување пријави за права од индустриска сопственост се очекува да резултира со зголемен број на поднесени барања за пријава и признавање на права од индустриска сопственост, како комплементарен ефект на засилена иновациона и истражувачка активност.

Надлежна институција: Државен завод за индустриска сопственост, МЕ

Мерка 15: Подготовка на модел за циркуларна економија

Опис: „Циркуларна Економија“ е пристап кој треба да ја трансформира функцијата на ресурсите во економијата. Отпадот од фабриките би требало да стане вреден ресурс за друг процес на начин што производот може да се поправи, повторно да се употреби или да се надгради наместо да се фрли. Во свет на високи цени циркуларната економија отвора нови големи можности. Циркуларната економија е можност за размена на знаења, информации, најдобри практики, инвестиции во иновации и поттикнување на соработка меѓу бизнисите. Креаторите на политики пак, треба да го управуваат процесот на транзиција од линеарна економија каква ја познаваме кон циркуларна економија. Дополнително координацијата на националните политики може да придонесе кон балансирање на силите на глобалниот пазар, да ја олеснат конкурентноста и да ги намалат трошоците на имплементација на политиките. Дополнително, циркуларната економија е една од седумте иницијативи на Стратегијата ЕВРОПА 2020 која се однесува на ефикасноста на ресурсите. Во РМ е веќе потенцирана потребата за развој на циркуларна економија, што е причина за предлагање подготовка на модел за циркуларна економија.

Надлежна институција: МЖСПП, МЕ

V. Унапредување на софистицираноста на потрошувачите

Мерка 16: Подготовка на Стратегија за заштита на потрошувачите и подобрување на квалитетот на производите и услугите 2016-2020 со годишни програми

Опис: Целта на мерката е да се подобри грижата кон потрошувачите, како и подигање на јавната свест на потрошувачите преку едукација, информирање и советување за користење на производи и услуги со подобар квалитет, како и да се зголеми свеста кај компаниите дека потрошувачот секогаш треба да биде на прво место. Преку оваа мерка ќе се поттикне подобрување на квалитетот на производите и услугите, со што тие ќе станат поконкурентни на пазарот. Мерката ќе ги опфати следните активности:

- Поттикнување на компаниите да водат евиденција за степенот на задоволство од нивните производи и услуги кон потрошувачите;
- Формирање систем што ќе им помогне на потрошувачите независно и брзо да ги решаваат жалбите по евентуални нерегуларности во финансиските услуги

- Поттикнување на истражувања во смисла на “mystery shopping” – тајни купувачи од страна на организациите на потрошувачи и истражувачки агенции заради независна процена на односот на компаниите кон потрошувачите, како и да се води индекс на Consumer market barometer, / по праксата на „EU Consumer Scoreboard,,
- Формирање на совети за заштита на потрошувачите во општините кои би биле финансиски поддржани од страна на локалните власти;
- Изработка на Проект за едукација на потрошувачите за опасностите од небезбеден производ (повлечени производи од пазарот на ЕУ или регионот со нивно објавување), кој ќе го опфати квалитетот на производите и услугите и ќе поддржи објавување на тестирани производи од пазарот во т.н „Тест,, часопис по углед на организациите на потрошувачи од сите земји на ЕУ; Едукација на потрошувачите за одржливата потрошувачка и одржлив развој, купување на производи кои се “environment friendly”, односно водат сметка за околината, трошат помалку енергија, и со дефинирање на „животниот пат на производот;
- Поголема финансиска поддршка за активности кои се реализираат преку НВО за заштита на потрошувачите (советувања, едукација и промоција) .
- Поголема финансиска и друга поддршка од општините за постојните и формирање на нови општински совети за заштита на потрошувачите.
- Вклучување и на други министерства и институции со свои финансиски средства во Програма за заштита на потрошувачите со активности од нивна надлежност во делот на заштитата на потрошувачите.(Министерство за транспорт и врски, Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство, Министерство за животна средина и просторно планирање, Агенција за електронски комуникации, Институт за стандардизација, Дирекција за заштита на лични податоци).

Надлежна институција : МЕ, НСПК

Мерка 17: On line help desk за потрошувачи

Опис: Оваа мерка предвидува воведување on line help desc каде потрошувачите ќе може да пријавуваат неправилности и да бараат заштита во однос на квалитетот на услугата и/или производот. Help desc-от преку обучени оператори ќе помага на потрошувачите со давање насоки во вид на правна поддршка и обезбедување на докази. Ваквите случаи задолжително ќе бидат квалификувани како валидни претставки и ќе бидат процесирани до надлежните инспекциски служби, кои ќе бидат должни да информираат дали постапиле по однос на претставката и каков е резултатот од контролата. Притоа, подносителот на претставката може да биде анонимен, што нема да го ослободи инспекцискиот орган да изврши проверка, односно да постапи по поднесената претставка.

Надлежна институција: Инспекциски совет, во соработка со Државен инспекторат за земјоделство, Државен инспекторат за техничка инспекција, Државен пазарен инспектор и Државен инспекторат за шумарство и ловство.

VI. Унапредување на продуктивноста на работната сила

Мерка 18: Зголемување на продуктивноста на производната работна сила кај МСП-формирање Фонд за развој на вештини на работници

Опис: Формирање на Фонд (под мерка 18.1.) за подобрување на продуктивноста во производни фирми кој индиректно би го координирала деловна заедница преку НСПК на РМ (како тело кое може да поттикне трипартитна соработка– помеѓу бизнисот, универзитетите и државата) со цел МСП да се стимулираат да се фокусираат на зголемување на продуктивноста и воведување на системи за постојано подобрување кои би придонеле кон подобрување на нивната конкурентност на пазарот. Преку Фондот би се обезбедувале грантови за обука на вработени во компании во Македонија, притоа и компаниите би учествувале со дел од средствата. Правна регулатива (под мерка 18.2.) со која би се воспоставил Фондот ќе се уреди со посебен правен акт (закон) за надоместок за развој на вештини, односно работодавачи на територија на Македонија би уплаќале симболичен месечен надомест за развој на вештини за

своите вработени (предлог: во висина од околу 2 евра годишно по вработен, или околу 10 денари месечно). Надоместоците ќе се уплатат на посебна сметка со што ќе се формира Фонд на средства за развој на вештини на работници. Фондот ќе биде управуван од професионалци во рамки на Националниот совет за претприемништво и конкурентноста на РМ како тело на бизнис заедницата кое е најсоодветно за координацијата во планирањето, спроведувањето, следењето и оценувањето на продуктивноста на работната сила. На овој начин би се создал систем за постојано организирање обуки за подобрување на квалитетот на вработените со кофинансирање од страна на државата, а воедно ќе се создаде можност за ангажирање на домашни и странски обучувачи и експерти.

Надлежна институција: КЗПВРМ, НСПК, МЕ

Мерка 19: Награда/ признание за компанија која на годишно ниво вработила најмногу работници

Опис: Во рамки на Фондот за развој на вештини на работници, на годишно ниво ќе се избира компанија која вработила најголем број работници. Оваа компанија би добила признание (годишна плакета), но воедно во договор со компанијата за нејзините вработени би се организирила обука, посебна програма за дообука и сл.

Надлежна институција: НСПК, Фонд за развој на вештини, МТСП, АВРМ, ЦРМ.

Мерка 20: Дисеминација најдобрите практики од регионот

Опис: Оваа мерка предвидува поинтензивна и поконкретна соработка со земјите од регионот во делот на дисеминација на знаења, искуства и изградба на капацитети за унапредување на различни сегменти од бизнис климата и националната конкурентност. Еден од начините за реализација на оваа мерка е организирање настани (работилници или конференции) со фокус на одредена тема, на кои би се споделувае знаења и искуства од слични институции од регионот, експертска и академска стручна фела и сл.

Надлежни институции: НСПК и Универзитети

VII. Зголемување на квалитетот на инфраструктура

Мерка 21: Зголемување на квалитетот на патната инфраструктура

Опис: Изградба и реконструкција на патишта (особено на позначајните) со „порозен асфалт“ од кој целосно се исцедува водата. Дополнително и обележување на линиите на асфалтот со боја која преку денот ја привлекува светлината од сонцето и ноќе ја испушта. Основни поволности на изградбата и реконструкцијата на патиштата со вакви материјали е зголемената безбедност и квалитет на патиштата. Исто така евидентни се и други бенефити како, суви патишта, олеснето одржување и поголема трајност на асфалтот поради избегнување на вода и мразеви. Финансиски предности се согледуваат преку намалените трошоци за тековно хоризонтално обележување, особено на автопатиштата и подобрена видливост при лоши временски услови.

Надлежна институција: МТВ, ЈПДП

Мерка 22: Изградба на автопат во јужниот дел на Република Македонија

Опис: Со цел подобрување на условите за функционирање на бизнисот, но и за секојдневните активности на граѓаните се предлага изградба на автопат во јужниот дел на Република Македонија. Автопатот би претставувал поврзување на два национални парка: Пелистер и Галичица; три езера: Охридско, Преспанско и Дојранско; пет ски-центри: Крушево, Кожув, Пелистер, Галичица и Јабланица, шест гранични премини: Кафасан, Св. Наум, Мецитлија, Богородица, Дојран, Ново Село. Ваквото инфраструктурно решение позитивно би влијаело на развој на бањи, вински региони, археолошки наоѓалишта, манастири, етно региони, универзитети, градовите: Струга, Охрид, Ресен, Битола, Крушево, Прилеп, Гевгелија, Дојран, Валандово, Струмица. Би се создале можности за заживување на туризмот и транспортот, но и на целокупната економија во овој предел.

Надлежна институција: МТВ, ЈПДП

Мерка 23: Пакет мерки за унапредување на железнички транспорт во домашен и меѓународен промет

Опис: Превозот на луѓе и стоки со железнички транспорт може да биде еден од најекономичните видови транспорт, што е и вообичаено во развиените економии. И покрај тоа што може да има недостатоци, овој вид на транспорт најмалку ја загадува животната околина и е најнеинванзивен. Исто така, трендовите водат кон воведување нови зелени технологии кои уште повеќе ги потенцираат предностите на железницата како форма на транспорт.

Во домашниот железнички сообраќај идентификувани се неколку проблеми чие надминување може да придонесе за подобра достапност на овој вид на транспорт:

- Нефлексибилност на цените на железничкиот транспорт
- Неусогласеност на работното време во домашниот транспорт и транспортот по коридор 10 во правец на Грција каде се случува застој поради различна временска зона и различно работно време на службите (железница и царина) во РМ и во Грција
- Застарена и неефикасна железничка инфраструктура
- Нелиберален железнички сообраќај на домашниот пазар

Поради тоа се предлага преземање на неколку мерки кои треба да придонесат кон подобрување на конкурентноста на домашната економија и унапредување на железничкиот сообраќај:

1. Да се разгледа можноста за ревизија на Тарифникот на МЖ во правец на намалување на цените во истиот, особено во ситуација на зголемување на обемот на транспорт како критериум за поголем процент на намалување. За сметка на намалени цени на транспортот да се предвидат стимулативни/конкурентни мерки за зголемување на базата на корисници на овој вид транспорт (**под мерка 23.1.**)
2. Потпишување на Усогласување на билатерална конвенција за соработка помеѓу двете национални железнички претпријатија, со осврт на преку граничното работното време на македонските и грчките железници и царински и други служби и инспекции, со што би се унапредила ефикасноста на транспортот на стоките (**под мерка 23.2.**)
3. Подготовка на Проект за подобрување на инфраструктурата на потегот Богородица-Дојран и негово кандидирање за средства од ИПА Прекуграничната Програма РМ-Грција. Давање поддршка за понатамошни заеднички иницијативи на двете царински управи во користење на ЕУ фондовите, а за унапредување на тврда и мека инфраструктура на преку граничните премини (**под мерка 23.3.**)
4. Либерализација на железничкиот сообраќај во РМ (**под мерка 23.4.**)

Предложените мерки треба да придонесат кон подобрување на конкурентноста на домашната економија и зголемување на уделот на транспорт на лица и стоки со железница, што во крајна линија би значело зголемена употреба на овој вид на транспорт особено кај бизнис заедницата.

Надлежна институција: МТВ, МК Железници, ЦУРМ, МЕ, МНР, МВР, Инспекциски совет, СЕП (во зависност од под-мерката)

Мерка 24: Закон за стратешки инвестициски проекти

Опис: Поради потребата од поедноставување и забрзување на процесот на добивање на документација и дозволи потребни за почнување на проектот од стратешко значење се предвидува да се донесе посебна законска регулатива која ќе превидува критериуми за дефинира на стратешки проекти, при што доколку еден проект се смета за стратешки важен, сите административни постапки во врска со реализацијата на тој проект се сметаат (стануваат) итни и имаат највисок приоритет. Сите официјални мислења надлежните институции за реализација на проектот мора ги донесат во рок од 15 дена (во исклучителни случаи, во рок од 30 дена). Доколку не се издаде мислење во овој период, ќе се смета дека е издадено позитивно мислење, со цел да се спречи забавување на реализацијата на проектот на секое ниво. Институционално, во Хрватска, посебна комисија од 10 члена оценува дали еден проект ги исполнува условите да биде назначен како проект од стратешка важност. Конечната одлука за доделување на статус на стратешки важен инвестициски проект ја носи Владата. Во

Македонија, со оглед на тоа дека веќе постои Комитет за стратешки инфраструктурни проекти, истиот може да ја има улогата на оценувач на статусот на проект кој е од стратешка важност.
Надлежна институција: МТВ, КЗПВРМ, КПВРМ, Комитет за стратешки инфраструктурни проекти

VIII. Унапредување на образование и истражување и развој

Мерка 25: Слободни економски зони за истражување и развој за домашни и странски компании

Опис: Конкурентност на македонската индустрија во иднина зависи од применетите истражувања, развој и иновации како клучни двигатели за развојот на индустријата. Традиционалните дефиниции за иновации го ставаат фокусот на мерливи технички димензии и премалку на социјални, организациони и други димензии. Важно е да се прошири идејата за разбирањето на иновациите фокусирајќи се не само на нови производи и услуги туку на ниво на целиот креативен процес на истражување на нови идеи, развивајќи нови бизнис концепти. Овој концепт вклучува нови производи, услуги, технологии како и способности да се истражува и води бизнис на нови пазари, воведување нови методи на работа, подобро и поефикасно мрежно поврзување, преку синергии создадени во дијалог помеѓу јавниот и приватниот сектор итн. – од Индустриската политика на РМ.

Имајќи предвид дека долгорочната конкурентност на индустријата зависи од нивото на соработка помеѓу индустријата со универзитетите и субјектите за вршење научно–истражувачка дејност со цел реализација на применето истражување и развој, обезбедување место(а) каде ќе се оствари оваа соработка е причина за воведување на слободни економски зони за истражување и развој. Со реализација на мерката се очекува остварување соработка помеѓу индустријата/бизнисот и универзитетите со цел постигнување поголема конкурентност на економијата.

Надлежна институција: МОН, МЕ, КЗПВРМ и КПВРМ

Мерка 26: Стимулирање на изучување на дефицитарни струки

Опис: Со цел надминување на проблемот со недостаток на струки од областа на техничките науки, се предлага компаниите кои имаат потреба од стручен кадар кој е дефицитарен на пазарот на трудот, а се заинтересирани да го финансираат образованието на младите кои ќе се одлучат токму за дефицитарните струки, ќе подлежат на даночни олеснувања за овие компании на начин што трошоците за стипендирање ќе се опфатат во категоријата признаени расходи и соодветно нема да бидат засметани како основица за пресметка на данокот на добивка. Компанијата ќе има обврска по завршувањето на образованието (средно стручно образование или факултет) да ги вработи лицата кои ги стипендирала. Мерката има двоен ефект, задоволување на потребите на стопанството за стручна работна сила и намалување на невработеноста.

Надлежна институција: МФ, МОН, НСПК

Мерка 27: Поддршка за поголем успех- награда за студенти со просек 10.00 кои студираат на еден од првите 5 највисоко рангирани универзитети во РМ според Шангајската листа

Опис: Преку оваа мерка ќе се овозможи дополнителен поттик и награда за успешните студенти, на додипломски и постдипломски студии во државата. Мерката опфаќа доделување на месечен надоместок во текот на учебната година за оние студенти кои студираат на еден од првите пет највисоко рангирани универзитети во Република Македонија според Шангајската листа, чии што просек изнесува 10.00, а кои не се приматели на друг вид на стипендија, без разлика на платежната способност и статусот на семејството на студентот. Целта на мерката е да се поттикнат студентите да вложуваат дополнителна енергија и време во својата едукација, воедно истата ќе има влијание и врз задржувањето на образованите кадри во државата и воспоставувањето поголема конкурентност во рамките на високото образование. Висината на месечниот надоместок дополнително ќе се утврди.

Надлежна институција: МОН

Мерка 28: Воведување на факултативен предмет Финансиска писменост во средните училишта

Опис: Финансиската писменост и управувањето со личните финансии се учи уште од мали нозе. Поради тоа, оваа мерка предвидува воведување факултативен предмет со наставни содржини поврзани со работа со пари од аспект на индивидуа и домаќинство за учесниците во основното и средното образование. Истиот предмет во вид на обука за неформално образование би се испорачувал на млади невработени лица. Придобивките на ваквото образование се бројни, како на пример: население писмено за работа со пари, ефикасно користење на парите и поголемо нивно насочување за инвестициона потрошувачка, а помалку за лична потрошувачка, поголема инвестициона активност и поголемо штедење.

Надлежна институција: МОН, НСПК

Мерка 29: Образование за енергетска ефикасност и управување/користење на природните ресурси

Опис: Здрава и чиста околина е потреба и право на секој поединец. Таа обезбедува подобри услови за задоволување на потребите и урамнотежен развој. Но, во време на голем технички и технолошки напредок кој истовремено води до загадување на околината, често се нарушува нејзината рамнотежа. Концептот на одржлив развој значи дека користењето на расположливите ресурси денес не смее да го загрози опстанокот утре. Практичен аспект на овој концепт е поттикнување на рационално користење на природните ресурси (и енергијата). Најдобар начин да се промовира овој концепт е да се воведат во образовниот процес на децата уште од најрана возраст, што е интенција и на Конвенцијата за правата на детето кое помеѓу останатото се залага воспитанието и образованието на детето да се насочи кон развивање на чувство за заштита на природата. Оттука, се предлага воведување на час/ови во наставните програми за енергетска ефикасност и управување/користење на природните ресурси (рециклирање, вода, енергија, воздух, пластика). Со оваа мерка се очекува да се зголеми свесноста кај децата и младите за прашањето за зачувување и рационално користење на природните ресурси и концептот на повторна употреба на отпадот- рециклажа.

Надлежна институција: МОН, МЖСПП

IX. Унапредување на јавно приватниот дијалог и транспарентност

Мерка 30: Тематски седници на Економско социјален совет, Инспекциски совет и НСПК фокусирани на инспекциската работа

Опис: Со цел унапредување на соработката помеѓу инспекциските служби и компаниите ќе се одржуваат квартални тематски седници на Економско- социјалниот совет кои ќе бидат

фокусирани на инспекциската работа, како и на борбата против сивата економија. На тематските седници ќе присуствуваат претставници од Инспекцискиот совет кои ќе ги презентираат спроведените активности и резултатите од нив, по одделни индустрии и региони, како и претставници на Националниот совет за претприемништво и конкурентност.

Надлежна институција: ЕСС, МТСП, Инспекциски совет, НСПК

Мерка 31: Интерактивна веб алатка- Мапа на македонски претставништва во странство.

Опис: Интерактивната веб алатка- Мапа на македонски претставништва во странство е замислена како веб платформа на која ќе бидат претставени државните, приватни и невладините претставништва во странство како што се амбасади, конзулати, мисии, филијали на македонски компании во странство, претставништва на невладини организации во странство, претставништва на медиумите и сл. Реализацијата на оваа мерка се предвидува во две фази. Во првата фаза ќе биде изработена интернет платформа на која ќе биде претставена мапата на светот со означени претставништва и контакт податоци. Во втората фаза, интернет платформата ќе биде надградена со можност преку истата да се воспоставува комуникација за да на лесен начин се споделуваат информации за најразлични настани (конференции, семинари)

Надлежна институција: АСИПИ, МНР, МИОА

Мерка 32: Ден за медиумите- информативен новинарски ден.

Опис: Министерите на квартално или семестрално, заедно со своите тимови ќе одржуваат неформални состаноци со претставници од медиумите. На средбите новинарите ќе имаат можност преку неформална дискусија да се запознаат подетално со активностите на министерите и нивните вработени во изминатиот период и оние кои следат. Преку оваа мерка ќе се влијае врз зголемување на транспарентност на институциите и унапредување на дијалог со медиумите.

Надлежна институција: Министерства и Секретаријати.

Заклучно со мерка 32.

Национален совет за претприемништво и конкурентност на РМ